

საცხოვრებელი სახლის ღირებულება არის 649 ლარი. აქედან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, მეორე მოსარჩელის წილი მიწის ნაკვეთიდან არის 2,210 ლარი ($19,890 \times 1/9$), ხოლო პირველი მოსარჩელისა და მოპასუხის წილი არის 8840 - 8840 ლარი ($19890 \times 4/9$). რაც შეეხება საცხოვრებელ სახლს (103.28 კვ.მ.), მის ღირებულებას (67,028.72 ლარი) უნდა დაემატოს მიწის ნაკვეთის ღირებულება (2,210 ლარი) და, საბოლოოდ, მეორე მოსარჩელის წილი 69,238,72 ლარით განისაზღვროს. დარჩენილი თანხა (143,496,78 ლარი) უნდა განაწილდეს პირველ მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის. თუმცა, პირველმა მოსარჩელემ არ გაასაჩივრა მისთვის 69,538.39 ლარის მიკუთვნების თაობაზე ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, რის გამოც საკასაციო სასამართლომ არ იმსჯელა მისთვის დამატებითი თანხების მიკუთვნების თაობაზე. ამიტომ, პირველი მოსარჩელის წილი (2,210 ლარი) სასამართლომ მიაკუთვნა მეორე მოსარჩელეს და, საბოლოოდ, ექსპროპრიაციის შედეგად მუნიციპალური განვითარების ფონდის მიერ მესაკუთრეებისათვის საკომპენსაციოდ გადახდილი 212,735.50 ლარი შემდეგნაირად გაანაწილა: პირველი მოსარჩელე - 69,538.39 ლარი, მეორე მოსარჩელე - 71,448.72 ლარი, ხოლო მოპასუხე - 71,748.39 ლარი.

გოჩა ოყრეშიძე

► 10 – 5/2021

ალიმენტის დაკისრება, მშობლის წარმომადგენლობითი უფლების ნაწილობრივ შეზღუდვა

1. ბავშვის კონკრეტული მშობლისათვის დროებით მიკუთვნების საკითხი სასამართლომ უნდა განიხილოს და გადაწყვიტოს იმ მტკიცებულებებით, რომლებიც უზრუნველყოფს საქმეზე სინამდვილის დადგენას.

2. მშობლის წარმომადგენლობითი უფლების შეზღუდვისას გათვალისწინებული უნდა იყოს ორივე მხარის (მშობლის) ინტერესი.

3. თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. წარმოდგენილი მტკიცებულებები უნდა აკმაყოფილებდეს მტკიცების საკმარის სტანდარტს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სსკ-ის 102-ე, 105-ე, 172-ე, 215-ე, 268-ე მუხლები

უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 24 იანვრის განჩინება № ას-840-798-2013

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოდავე მხარეებმა 2005 წლის 31 აგვისტოს გააფორმეს საქორწინო ხელშეკრულება და ამავე წლის 15 ოქტომბრიდან იმყოფებოდნენ რეგისტრირებულ ქორწინებაში. 2007 წელს შეეძინათ შვილი. საქორწინო ხელშეკრულებას ცოლი დისკრიმინაციულად მიიჩნევდა მისი და მისვე შვილის მიმართ. ამდენად, ითხოვდა კონტრაქტის შინაარსის ცვლილებას და მეუღლისათვის დამატებითი ვალდებულებების განსაზღვრას. აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად მან სარჩელი აღძრა მეუღლის მიმართ ალიმენტის დაკისრებისა და მშობლის წარმომადგენლობითი უფლების ნაწილობრივ შეზღუდვის მოთხოვნით.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2013 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, თუმცა სასარჩელო მოთხოვნა საქორწინო კონტრაქტის პირობების შეცვლის შესახებ არ დაკმაყოფილებულა. მოპასუხეს დაეკისრა შვილის რჩენა-აღზრდისათვის სრულწლოვანებამდე ყოველთვიურად 350 ლარის ოდენობით ალიმენტის გადახდა და ცოლის მივლინების ვადის განმავლობაში (არასრულწლოვანი შვილის საზღვარგარეთ გაყვანის პერიოდისთვის) შეეზღუდა მშობლის წარმომადგენლობითი უფლება. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2013 წლის 25 ივლი-

სის განჩინებით ძალაში დარჩა მამისათვის არასრულწლოვანი შვილის უნგრეთში გაყვანის პერიოდისთვის მშობლის წარმომადგენლობის უფლების ჩამორთმევა და ბავშვის სრულწლოვანებამდე ალიმენტის გადახდის ვალდებულება. გადაწყვეტილება მიექცა დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად. პალატამ მიიჩნია, რომ ალიმენტის დაკისრების ნაწილში სახეზე იყო სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 268 I მუხლის „ა“ ქვეპუნქტით განსაზღვრული დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად მიქცევის საფუძველი. მშობლის წარმომადგენლობითი უფლების ნაწილობრივ შეზღუდვის მოთხოვნასთან დაკავშირებით კი მიუთითა იმავე მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ ისეთ განსაკუთრებულ შემთხვევაზე, რომელმაც შეიძლება ზიანი მიაყენოს არასრულწლოვანის ინტერესების დაცვას. კერძოდ, პალატამ გაითვალისწინა გარემოება, რომ არასრულწლოვანი სექტემბრის თვიდან უნდა ჩართულიყო სასწავლო პროცესში, შესაბამისად, დაუყოვნებლივ აღსრულების გარეშე შეფერხდებოდა მისი დროული ჩართვა სასწავლო პროცესში, რაც, უდავოდ, ზიანს მიაყენებდა ბავშვის ინტერესებს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინება გაასაჩივრა მოპასუხემ და მოითხოვა მისი გაუქმება. იგი ასაბუთებდა, რომ არასრულწლოვანის დედის ხელფასი 1280 ლარს შეადგენდა, რომელიც, სამივლინებო თანხების გათვალისწინებით, კიდევ უფრო იზრდებოდა. აქვე მიუთითებდა, რომ იგი, როგორც მამა, ღირსეულად ზრუნავდა მცირეწლოვან შვილზე (იხდიდა ბალის გადასახადებს, აზღვევდა შვილის ჯანმრთელობას და კვირაში ორ დღეს მასთან ატარებდა). შესაბამისად, მიიჩნევდა, რომ გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულებად მიქცევის აუცილებლობა არ არსებობდა.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

უზენაესი სასამართლოს აზრით, მოპასუხემ ვერ წარადგინა დასაბუთებული პრეტენზია, რაც გასაჩივრებული განჩინების გაუქმების წინაპირობა გახდებოდა. სასამართლომ განმარტა, რომ სასარჩელო მოთხოვნას წარმოადგენდა ალიმენტის დაკისრება, რომლის გადახდები-

ნების შესახებ გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულება კანონით პირდაპირ გათვალისწინებული შემთხვევაა. გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულების საჭიროება კი განპირობებული იყო „დიმიტრი უზნაძის სახელობის საქართველოს ფსიქოლოგთა ასოციაციის“ ფსიქოლოგის დასკვნით, რომლის მიხედვითაც, ბავშვი მოუსვენარ, მგრძნობიარე, ადვილად მონყვლად, მოუთმენლად და ჯიუტად მიიჩნეოდა. დასკვნა უთითებდა, რომ იგი განმარტებისაკენ იყო მიდრეკილი, დედას ანიჭებდა უპირატესობას და ავლენდა მის მიმართ მიჯაჭვულობას, ხოლო მამის მიმართ უფრო ნეიტრალური იყო. საბოლოოდ, ფსიქოლოგმა დაასკვნა, რომ ბავშვის დედისგან დაშორება კატეგორიულად მიუღებელი იყო.

საკასაციო სასამართლომ მნიშვნელოვან გარემოებად ჩათვალა საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის 25.02.2012 წ. ბრძანება, რომლითაც დედა 3 წლით სამუშაოდ მივლინებულ იქნა უნგრეთში საქართველოს საელჩოს მრჩევლად. სასამართლომ მისაღებად ჩათვალა ფსიქოლოგის დასკვნა, რომელიც მიზანშეწონილად თვლიდა ბავშვის დედასთან ერთად გამგზავრებას უცხოეთში. მანვე გაითვალისწინა გარემოება, რომ არასრულწლოვანი სექტემბრის თვიდან უნდა ჩართულიყო სასწავლო პროცესში, შესაბამისად, დაუყოვნებლივ აღსრულების გარეშე შეფერხდებოდა მისი დროული ჩართვა სასწავლო პროცესში, რაც ზიანს მიაყენებდა ბავშვის ინტერესებს. საბოლოოდ, უზენაესმა სასამართლომ გაიზიარა სააპელაციო ინსტანციის პოზიცია მისი გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად მიქცევისასთან დაკავშირებით და არ დააკმაყოფილა კასატორის კერძო საჩივარი.

III. კომენტარი

სსკ-ის 102 I მუხლის შესაბამისად, თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. მოცემულ შემთხვევაში დედის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებები, რეალურად, არ აკმაყოფილებდა აღნიშნულ საკანონმდებლო მოთხოვნებს. კერძოდ, იგი ვერ

უზრუნველყოფდა მტკიცების საკმარის სტანდარტს, რომლის საფუძველზეც სასამართლოს გადამწყვეტი მნიშვნელობა შეეძლო მიენიჭებინა მათთვის. სწორედ ასეთი მტკიცებულება იყო „დიმიტრი უზნაძის სახელობის საქართველოს ფსიქოლოგთა ასოციაციის“ ფსიქოლოგის დასკვნა, რომელსაც სსკ-ის 172-ე მუხლის გათვალისწინებით, სასამართლოსთვის არასავალდებულო ხასიათი უნდა ჰქონოდა. ამავე კოდექსის 105 I მუხლის მიხედვით, სასამართლოსათვის არავითარ მტკიცებულებას არ აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. უზენაეს სასამართლოს უნდა შეეფასებინა ამ დასკვნის ვარგისიანობა, ხარისხი და საქმეზე შესაძლო ზეგავლენა მხარეთა¹ საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით. სამწუხაროდ, მოცემულ შემთხვევაში, ერთი მხრივ, წარმოდგენილი იყო არასრულყოფილი დასკვნა, რომელიც მეტწილად ბავშვისა და დედის ურთიერთობებს მიმოიხილავდა. უფრო მეტიც, დასკვნა წინააღმდეგობრივ ჩანაწერებს შეიცავდა, რადგან უთითებდა, რომ ბავშვი განმარტოებისკენ იყო მიდრეკილი და დედას ანიჭებდა უპირატესობას.² ამასთანავე, დასკვნა არ შეხებია ბავშვისა და მამის ფსიქო-ემოციურ კავშირსა და მის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას. მეორე მხრივ, სასამართლომ წარმოდგენილი დასკვნა ობიექტურ ფაქტად (არსებულ ჭეშმარიტებად) ჩათვალა და მასზე მნიშვნელოვანწილად დააყრდნო საკუთარი გადაწყვეტილება.

ბავშვის კონკრეტული მშობლისათვის დროებით მიკუთვნების საკითხი სასამართლოს უნდა განეხილა და გადაეწყვიტა იმ მტკიცებულებებით, რომლებიც უზრუნველყოფდა საქმეზე სინამდვილის დადგენას და არა საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის ბრძანების საფუ-

ძველზე, რომლითაც დედა სამუშაოდ მივლინებულ იქნა უნგრეთში. ცხადია, ეს ბრძანება, როგორც ძალიან ზოგადი ხასიათის მტკიცებულება, არ ადასტურებდა ბავშვისა და დედის ერთად ყოფნის უპირობო საჭიროებას; არამედ, იგი მხოლოდ მიუთითებდა მოსალოდნელ ფაქტზე, რომ დედა მიემგზავრებოდა უცხოეთში. ბრძანებაში არაფერი იყო ნათქვამი (და ვერც იქნებოდა) მივლინებული პირის მომავალი საცხოვრებელი პირობების შესახებ; შეძლებდა, თუ არა იგი, როგორც მარტოხელა დედა, მცირეწლოვანი შვილის ღირსეულ აღზრდას უცხო ქვეყანაში. პირიქით, იკვეთებოდა მაღალი ალბათობა იმისა, რომ მას რთული და დატვირთული სამუშაო გრაფიკი ექნებოდა, რასაც შესაძლოა ხელს შეეშალა შვილის სათანადო აღზრდა-განათლებაში. ეს კი, თავის მხრივ, ბავშვის მამასთან დატოვების მიზანშეწონილობას ცხადყოფდა. სამწუხაროდ, გაუგებარია, საკასაციო სასამართლომ რატომ არ იმსჯელა აღნიშნულ გარემოებებზე, რითაც თავის პოზიციას გაამყარებდა და გადაწყვეტილების სამართლიანობა-სა თუ სანდოობაზე შეკითხვებისთვის ადგილს აღარ დატოვებდა.

სსკ-ის 105 II მუხლის მიხედვით, სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. საკასაციო სასამართლოს ამ წესის მიხედვით რომ ემოქმედა, იგი კასატორის პოზიციას ყოველმხრივ განიხილავდა, განსაზღვრავდა ბავშვისათვის სასარგებლო და საზიანო გარემოებებს, მხედველობაში მიიღებდა მამა-შვილს შორის არსებულ ურთიერთობებს და გადაწყვეტილებასაც შესაბამისი მსჯელობის შემდეგ მიიღებდა.

სსკ-ის 215 I მუხლის შესაბამისად, სასამართლოში წარდგენილი შუამდგომლობა უნდა იყოს დასაბუთებული; მასში კონკრეტულად უნდა მიეთითოს მოთხოვნა და მისი არგუმენტაცია, რომელიც უნდა შეეხებოდეს მხოლოდ იმ გარემოებებს, რომლებსაც უშუალო კავშირი აქვს შუამდგომლობაში დასმულ მოთხოვნასთან. საკასაციო სასამართლომ ამ ნაწილში ავ-

¹ უნდა მომხდარიყო ორივე მხარის ინტერესთა აუცილებელ გათვალისწინება და არა მხოლოდ ერთი მხარის, რასაც ადგილი ჰქონდა მოცემულ საქმეზე.

² ბუნდოვანია, თუ ბავშვი განმარტოებისკენ იყო მიდრეკილი, უპირატესობას როგორღა ანიჭებდა დედას. ანდაც თუ დედას ანიჭებდა უპირატესობას, ამავდროულად განმარტოებისკენ როგორღა იყო მიდრეკილი. ეს ორი გარემოება ხომ, როგორც წესი, ერთდროულად ვერ იქნება სახეზე.

ტომატურად გაიზიარა სააპელაციო სასამართლოს პოზიცია და სიღრმისეული განსჯის გარეშე საჭიროდ მიიჩნია გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად მიქცევა. მაშინ, როდესაც ზემოაღნიშნული საპროცესო ნორმა მას ამის საშუალებას არ აძლევდა. კერძოდ, დედა ვერ ასაბუთებდა, რა ნეგატიური ზეგავლენა შეიძლება მოჰყოლოდა გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღუსრულებლობას შვილის სწავლა-განათლებასთან მიმართებით. იგი ასევე ვერ ამტკიცებდა, შეუქმნიდა თუ არა ბავშვს უკეთეს სასწავლო პირობებს უცხო გარემოსა და საზოგადოებაში მისი დატვირთული პროფე-

სიული საქმიანობის ფონზე. რაც ყველაზე საგანგაშოა, უზენაესმა ინსტანციამ არ გაითვალისწინა ბავშვისა და მამის ხანგრძლივი განცალკევების ნეგატიური ემოციური შედეგები. სსკ-ის 268 III მუხლის მიხედვით, გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულება არ დაიშვება, თუ შეუძლებელია იმ ზარალის ზუსტად გამოთვლა, რომელიც შეიძლება მიადგეს მოწინააღმდეგე მხარეს, რის გამოც მეორე მხარე ვერ შეძლებს მის უზრუნველყოფას. საკასაციო სასამართლოს არ უმსჯელია, რა შედეგები მოჰყვებოდა მის ამ გადაწყვეტილებას ბავშვის მამისთვის.

დავით გვენეტაძე